

מעדני אשר

גליון מיוחד בעניני פורים ופרשת זכור

מדוע לא היה כלי זמר בסעודת אחשורוש כמו בכל סעודה חשובה?

יש להקשות: מדוע לא היה כלי זמר בסעודת אחשורוש, הרי כלי זמר הוא דבר שיש בכל סעודה ובפרט בסעודת מלכים, וליכא למימר שהיה דא"כ מדוע לא הוזכר במגילה כמו שנזכר שאר הדברים כמו המיטות, כך מקשה האלישיך הקדוש במגילת אסתר א' ו' בשם המהר"ם עראמה על מגילת אסתר, וכן ביוסף לקח אסתר א' ו', וכן הקשה במהר"ם שיף חולין בדרושים נחמדים.

איכא כמה תרוצים

א. בעניני נגינה אין כל דעות בני אדם שוות, החביב על זה אינו אהוב על חבירו, והנגינה נשמעת בעל כרחו של האדם שאי אפשר לאטום את האוזן, ואחשורוש היה רוצה לשמח את כל אורחיו לכן לא הביא שום כלי זמר, משא"כ בשאר דברים כל אחד היה יכול לברור מה שרוצה, כך תירץ במהר"ם ערמה, וכן במהר"ם שיף חולין בדרישים נחמדים.

אבל ביוסף לקח תמה עליו: מה עשה למי שאינו שותה יין ורחיו מזיק לו אשר מי יעצור הריח, ומה עשה למי שענינו כהות וראיית הגוונים מזיק לו.

ב. אין ספק שהיה שם כל מיני זמר ושיר, ומי שלא היה חפץ לשמוע בטלה דעתו אצל כל אדם, ומה שהוקשה למהר"ם עראמה מדוע לא הזכרו, נראה לתרץ שלפי היות הניגונים וכלי זמרים נמצאים בכל סעודות המלכים אין גם אחד שלא יתנהג בהם, לפי זה לא הזכירם כי לא הזכיר פה רק הדברים שעשה אחשורוש בענין המשתה הזה, ממה שלא קידם לו שום מלך לעשות כן, אבל הדברים שהם נמצאים בכל הסעודות של המלכים לא הוצרך להזכירם כאן, ולפי זה **אתי שפיר:** למה לא הזכיר המאכלים שהאכילם, לפי הנ"ל אתי שפיר לפי שלא היה באכילה שינוי חדש מה שלא היה בסעודת מלכים אחרים לכן לא הזכירם, כך תירץ ביוסף לקח אסתר א' ו', וכן במהר"ם שיף סוף חולין בדרושים נחמדים.

ג. הסעודה היה בלא אונס שלא להעביר ישראל על דתם באונס רק מרצונם הטוב, וכמו שכתוב לעשות כרצון איש ואיש כרצון מרדכי והמן, וישראל גזרו על עצמן מיום החורבן בשיר לא ישתו יין, גיטין ז' ע"א ואם היו שם כלי זמר לא יבואו ישראל על המשתה, כך תירץ במהר"ם שיף סוף חולין בדרושים נחמדים, ועיין במעדני אשר פרשת דברים תש"ע אריכות על מה שמכו העולם לשמוע כלי זמר בזמננו.

ד. יש אנשים המתעמקים בנגינה ומאבדים חושיהם הארציים וכמעט שאינם יודעים באיזה מקום הם נמצאים, ויש אנשים השוקעים בשינה ובחלומות וגופותיהם דומים כאילו נסתלקה מהם הנשמה, והרי הם כתינוקות המוטלים בעריסה ואמותיהם מזמרות להם אגב נענוע שיר ונגון והם נרדמים, וכיון שרצה אחשורוש שיאכלו וישתו ויעברו על התורה לכן לא הביא מנגינים, כך תירץ בספר ילקוט מעם לועז אסתר א' ו' ע"מ כ"ז.

מדוע מגילת אסתר אינה נקראת מגילת מרדכי הרי הוא גם כתב את המגילה?

יש להקשות: מדוע נקראת המגילה מגילת אסתר על שם אסתר המלכה ולא מגילת מרדכי על שם מרדכי הצדיק, הרי גם מרדכי כתב את המגילה כמו דכתיב אסתר ט' כ"ט **והכתוב אסתר המלכה ומרדכי היהודי את כל תוקף לקיים,** א"כ מדוע אינה נקרא על שמו, כך מקשה ביערות דבש חלק א' דרוש ג' ד"ה ואיתא במדרש, וכן בדברי מהר"א פרשת ואתחנן בד"ה ממרן אבי, וכן בספר שפתי חכמים על מסכת מגילה בהקדמה ס"ק כ"ה, וכן בספר עיני העדה לבעל שבת מוסר, וכן בספר עיני העדה לבעל שבת מוסר.

איכא כמה תרוצים

א. לכן נקראת מגילת אסתר ולא מגילת מרדכי, משום שאסתר מסרה נפשה על הצלת ישראל, ונכנסה אל המלך אשר לא כדת, לכן נקראת על שמה, והיינו דאיתא בגמ' מגילה ז' ע"מ א' ששלחה אסתר לחכמים קבעוני לדורות, פירש רש"י ליום טוב, ולקרייה להיות ליל לשם, כך כתב בדברי מהר"א פרשת ואתחנן בד"ה ממרן אבי. **וביערות דבש הקשה על זה:** הרי גם מרדכי מסר נפשו שלא השתחוה להמן, א"כ מדוע אינו נקרא על שמו.

ומתיר: ע"פ מה שכתבו המפרשים טעם למה לא נכתב בתורה ענין הנס מאברהם שניצל מכבשן אש בימי נמרוד ובא בתורה רק ברמז, ותרצו כי אין ללמוד הימנו, כי שלא כדיון עשה שהכניס עצמו לזה לשבר צלמי עכו"ם, ועל ידי כן קרה לו נפילת הכבשן, ודי שלא היה עובד עבודה זרה, וא"כ אף במרדכי מה הכניסתו לתגר זו, להתגרות בהמן, היה לו להחביא עצמו בראותו המן מרחוק, ולפי זה אין מסירות נפש מרדכי כל כך כמו מסירת נפש אסתר, שהיא היתה מוכרחת למסור נפשה להצלת נפשות ישראל, ולכן נקראת המגילה על שמה.

ב. לפי שיעקר הנס היה על ידה לכן נקראת על שמה, כך תירץ בספר שפתי חכמים על מסכת מגילה בהקדמה ס"ק כ"ה, ועיין בתוס' מגילה ד' ע"מ בד"ה שאף הם היו באותו הנס.

ג. לכן נקראת המגילה מגילת אסתר, לפי שענין אסתר שהיא היתה יתומה עזובה מאב ואם, וכמו דאיתא בגמ' מגילה י"ג ע"מ א' עיברה מת אביה, ילדתה מת אמה, ואפילו הכי באה ישועה גדולה כזו על ידה, היא נחמה לכל עזובים והמצטערים, לחזק בטחונם בישועת ה', והיינו דאיתא בגמ' יומא כ"ט ע"מ א' **"אסתר סוף כל הניסים"** רצה לומר כשאדם הגיע שאין עוד מקום שיעשה לו ניסים, יזכור מעשה אסתר ויבטח בה' בישועת ה' כהרף עין, כך תירץ בספר שפתי חכמים על מסכת מגילה בהקדמה ס"ק כ"ה. **ד.** ע"פ דברי הגמ' חולין קל"ט דהפסוק דברים ל"א י"ח **"אנוכי הסתר אסתיר פני"** היה בימי אסתר, שהסכים הקב"ה לכלותם, לולי שעשה בעבור רחמיו, לכן העלו שם המגילה על שם אסתר, להיות שמה לזיכרון לבני ישראל ההסתרת פנים שהיה בעבור החטא, ובזכרם מה החטא גורם לא יוסיפו לחטוא, אחרונים.

ברכת מזל טוב

לידידי היקר

החתן המופלג בתור"ש דוד לנדא נ"ו

מבחירי ישיבת מיר

לרגל שמחת נשואיו במז"ט עב"ג

בת ידידנו הרב יוסף בראון שליט"א בית שמש

וברכת מזל טוב לאביו ידידנו איש החסד והמעש בצלאל לנדא שליט"א ירושלים

יהא רעוא שיהא בנין עדי עד ויזכה לראות דורות ישרים ומבורכים

מדוע נתחייבו מיתה מפני שאכלו בסעודת אחשורוש ובי האוכל בסעודה של גוים חייב מיתה?

איתא בגמ' מגילה י"ב ע"א שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה, אמר להם אמרו אתם, אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, אמר להם א"כ שבשושן יהרגו, שבכל העולם אל יהרגו, אמרו לו אמור אתה, אמר להם מפני שהשתחוו לצלם, אמר לו, וכי משא פנים יש בדבר, אמר להם הם לא עשו אלא לפנים, הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפנים.

ולמסקנת הגמ': דאמרינן טעם אחר זה רק בשביל שאר מקומות, אבל שושן הטעם שנתחייבו כליה, משום שנהנו מסעודתו של אותו רשע.

וכן כתב להדיא רש"י במגילת אסתר פרק ד' הלכה א' על הפסוק ומרדכי ידע וז"ל בעל החלום אמר ליה שהסכימו העליונים לכן, לפי שהשתחוו לצלם ושנהנו מסעודת אחשורוש, מבואר שטעמם של תלמידי רבי שמעון לא נדחה, אלא שהוא אינו מספיק אלא לנמצאים בשושן.

יש להקשות: וכי מפני שאכלו בסעודה של גוים מגיע להם מיתה, איזה איסור עברו שמגיע להם מיתה, הרי האוכל נבילה עובר בלאו, אבל אינו

חייב מיתה, כך הקשה הפרי מגדים בספרו ראש יוסף, וכן בבית יצחק על מגילה, וכן בשפת חכמים, וכן ברי"ף בעיון יעקב, וכן ביערות דבש חלק א' דרוש ג', וכן בשו"ת עונג יו"ט חלק ג' בדרוש בפרשת זכור.

איכא כמה תרוצים

א. אפשר שהיה בסעודה מאכלים של חלב ודם שהם איסורי כרת, ולכן האיסור חמור עד שנגזרה עליהם מיתה, כך תירץ בראש יוסף שם במגילה.

אבל המהרש"א שם בדה"ל לעשות כרצון איש כתב שהמאכלים היו כשירים.

ב. ע"פ מה דמבואר בגמ' מגילה י"ב ע"א שאחשורוש הוציא כלים של המקדש והשתמש בהם לסעודה, ושיטת רבי פסחים ל"ג ע"א הזיד במעילה במיתה, לפי הנ"ל א"ש, כך תירץ ביערות דבש חלק א' דרוש ג', וכן בבית יצחק על מגילה י"ב ע"א.

מעדני אשר: יש להקשות על תרוץ זה, דהא חכמים פליגי על זה וסבירא להו דאינו אלא באזהרה, וכן פסק הרמב"ם פרק א' הלכות מעילה ע"ש.

ג. ע"פ מה דכתיב והשתיה כדת אין אונס, ודרשו חז"ל מלמד שהשקו לכל אחד מן היין של מדינתו, וישראל שתו מן היין של ארץ ישראל, ואין קנין לעכו"ם בארץ ישראל להפקיע מידי תרומה ומעשר, א"כ יין שביד אחשורוש טבל ושתינו טבליים ולכן נתחייבו, כך תירץ ביערות דבש חלק א' דרוש ג'.

ד. ע"פ מה דמבואר במדרש אסתר רבה ז' י"ב שעצת המן היתה שעל ידי שיאכלו וישתו יחטיאו אותם בגילוי עריות, וכן הוה שע"י שתייתם באו לידי עבירה ועל זה נתחייבו כליה, ולכן אמרו בלשון נהנו מסעודתו, ולא שאכלו, שבא לרמז שע"י האכילה באו לעבירות אחרות, כך כתב בספר מאורי אור.

ה. ע"פ מה שכתב במדרש תלפיות ערך אחשורוש בשם צפנת פענח שאותו היום של הסעודה, יום אידו של אחשורוש היה, ועשה המשתה לכבוד עבודה זרה, ולכן כשנהנו מסעודתו של אותו רשע היה בדבר סרך עבודה זרה, כך תירץ בשפתי חכמים, אבל מדברי הפלאה כתובות ל"ג ע"א לא משמע כן.

ו. אפילו בלא מאכלות אסורות, היה בעצם השתתפותם במשתה, עבירה של חילול ה', ובפרט שעיקר הסעודה עשה אחשורוש להראות שמחתו שעשה חשבון שכבר עברו שבעים שנה ולא נגאלו ישראל ושמח על כך ששוב לא יבנה בית המקדש, כך תירץ הנ"ל, ועיין ברי"ף בעיון יעקב, יש אומרים שהיה חמץ בפסח.

איך היה מותר למרדכי הצדיק לקחת את בית המן הרי יש חיוב מחייבת עמלק גם על נכסי עמלק?

איתא במכילתא בפרשת בשלח רבי אלעזר המודעי אומר נשבע הקב"ה בכסא הכבוד שלו אם אניח נין ונכד של עמלק תחת השמים, שלא יאמרו גמל זה של עמלק.

וכן כתב רש"י בפרשת כי תצא כ"ה י"ט על הפסוק תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח וז"ל מאיש ועד אשה, מעולל ועד יונק משור ועד שיה שלא היא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה לומר בהמה זו משל עמלק היתה.

ובמנחת חינוך מצוה תר"ד כתב דבר זה דאף הבהמה צריכים להרוג אינו מבואר ברמב"ם ובחינוך, ואיני יודע מהיכן הוציא רש"י זה.

יש אחרונים שהקשו על המנחת חינוך: דהמקור של רש"י מהמכילתא בפרשת בשלח דאיתא התם שהקב"ה ימחה אף את הבהמות של עמלק.

יש דוחה: דאין ראייה מכאן שלאדם יש חיוב להרוג את הבהמות, דמכאן חזינן שהקב"ה ימחה את הכל.

יש להקשות: לשיטת רש"י שיש חיוב מחייבת עמלק על נכסיו של עמלק, א"כ קשה מהא דכתיב במגילת אסתר ח' א' ביום ההוא נתן המלך אחשורוש את בית המן צורר היהודים וגו' ותשם אסתר את מרדכי על בית המן, א"כ איך לקחו אסתר ומרדכי את בית המן, הא היה מזרע עמלק, כך הקשה בשו"ת עונג יו"ט בהקדמה בהג"ה הראשונה, וכן בלקוטי יהודה על אסתר ח' בשם האמרי אמת, וכן בשם משמואל על פורים, וכן בפירוש הר"פ פרלא לספר המצות הרס"ג ח"א בסוף העשין נ"ט וכן הר אפרים על המכילתא סוף בשלח, וכן בטעמא דקרא להגר"ח קנייבסקי למגילת אסתר.

איכא כמה תרוצים

א. בית המן לא היה כלל מרכושו הפרטי של המן, אלא מרכוש המלוכה, כמו דנהוג גם היום דשר מקבל דירה לצרכיו ולצורך תפקידו, וכשגומר תפקידו חוזר הבית להמלוכה, לכן היה מותר למרדכי לקחת את זה, כך תירץ בספר יד יוסף ע"מ קל"א.

ב. כיון דהמן היה עבד למרדכי כדאיתא בגמ' מגילה ט"ז ועבד שקנה נכסים מה שקנה עבד קנה רבו, א"כ היה שייך הכל למרדכי לכן לא נאסר, כך תירץ האמרי אמת

ג. הא דצריך למחוק את נכסי עמלק, דווקא כשמחוק כבר את כל אנשיה, אבל כאן כיון שלא היה מחוק עדין כל זכר עמלק, לא היה עוד החיוב למחוק את נכסי עמלק, כך תירץ בשו"ת עונג יו"ט בהקדמה בהג"ה.

ד. ע"פ מה שכתב החינוך במצוה תר"ג דנשים אינן מצוות במחייבת זכר עמלק, א"כ ה"ה דאינן מצוות באיבוד נכסי עמלק, לפי הנ"ל א"ש דבקרא כתיב ביום ההוא נתן המלך אחשורוש לאסתר המלכה את בית המן צורר היהודים, כך תירץ הגאון רבי יעקב חיים סופר שליט"א בספרו כנסת חיים בקונטרס יד סופר חלק ב' ע"מ מ"ג

ה. כעין שאמרו בגמ' גיטין ל"ח ע"א עמון ומואב טהרו בסחון, א"כ כיון שהרוגי מלכות נכסיהן למלך, לכן היה מותר למרדכי לקחת את הדירה, כך תירץ בשם משמואל פורים ע"מ קפ"ג.

אבל יש לדחות תרוץ זה: לפי מה שכתב רש"י שם בסנהדרין דרק בהרוגי מלכות ישראל נכסיהן למלך, אבל בהרוגי מלכות עכו"ם אין הנכסים למלך, א"כ א"כ א"א לתרץ כן.

מדוע אין מברכים על מצוות מחייבת עמלק?

יש להקשות: כיון דמחייבת עמלק היא מצוה כמו שאר מצוות מדוע אין מברכים על קיומה ברכה כך מקשה בשו"ת מהר"ם שיק אור"ח סימן של"ו בסופו.

איכא כמה תרוצים

א. אין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים כמו שאמרינן בגמ' שבשעה שטבעו מצרים בים ביקשו לומר שירה אמר הקב"ה מעשי ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה, א"כ ה"ה הכא כיון שזה איבוד נפש אף של רשע אין מברכים, כך תירץ בשו"ת מהר"ם שיק אור"ח סימן של"ו בסופו.

ב. כיון שהא שבא עמלק היא גרם ישראל שרפו ידם מדברי תורה, הויה כעין מצוה הבאה בעבירה שאין מברכים עליה, וכעין שכתב בשו"ת הרשב"א ח"א סימן י"ח שאין מברכים על השבת גזל דבא ע"י עבירה, כך תירץ בשו"ת גנוי יוסף סימן קמ"א, ועיין בחשוקי חמד מגילה י' ע"ב שכתב עוד כמה טעמים בזה

מהו הטעם למנהג ישראל להתחפש בפורים?

איתא ברמ"א אור"ח סימן תרצ"ו ס"ק ח' מה שנהגו ללבוש פרצופים בפורים, וגבר לובש שמלת אשה ואשה כלי גבר, אין איסור בדבר מאחר שאין מכוונין אלא לשמחה בעלמא, וכן בלבישת כלאים דרבנן, וי"א דאסור, אבל המנהג כסברא הראשונה.

יש להקשות: מה טעם במנהג ישראל, להתחפש עם כל מיני בגדים בפורים, כך הקשה באליה רבה אור"ח סימן תרצ"ו ס"ק ח', וכן בספר אלה המצות סי' תקמ"ג למהר"ם חגיז, מובא בבני יששכר חודש אדר מאמר ט' אות א'

איכא כמה טעמים

א. אפשר הדמנהג להתחפש, הוא משום זכר למרדכי שיצא בלבוש מלכות, לזכר זה אנו מתחפשים, כך כתב באליה רבה סימן תרצ"ו.

מעדני אשר: וכי בשביל שיצא בבגדי מלכות צריכים להתחפש בכל מיני תחפושות, היה לנו לתקן שילבשו בגדי חג בגלל זה כמו שאנו לובשים.

ב. ע"פ מה דאיתא בגמ' מגילה י"ב ע"ב ותמאן המלכה ושתי אסתר א' י"ב מאי טעמא לא, אמר ר"י שפרחה צרעת, לכן מתחפשים, כך כתב באליה רבה אור"ח סימן תרצ"ו.

ג. כי הימים הללו נזכרים ונעשים זכר לדברי התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי שאמר לתלמידיו מגילה י"ב ע"א כששאלו לו וכי משא פנים יש בדבר, אמר להם הם לא עשו אלא לפנים מה שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר אף הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפנים, דומה בדומה ללבישת הפרצופים שמשנים צורת פניהם לצורות משונות, ויתנכרו איש אל רעהו מכח אותו פרצוף, אמנם לובשי הפרצופין עצמן מכירין זה את זה וכל אחד יודע מה שבלב חברו המתלווה עמו, ונמצא שאותו שינוי אינו אלא לפנים, כי כל אחד כדקאי קאי, דומה בדומה למה שאירע לאבותינו בהשתחוויתם לצלם שהם לא עשו אלא לפנים מיראה, ולבם היה לשמים, כך כתב בספר אלה המצות סי' תקמ"ג למהר"ם חגיז, מובא בבני יששכר חודש אדר מאמר ט' אות א' בשר"ת שיח יצחק סימן שע"ו.

ד. אנו רואים בימי הפורים כאשר איש יהודי משנה מלבושיו ולובש בגדי אשה או עכו"ם נעשה שמחה וחדוה על ידי זה וכשרואים כל ימות השנה את האשה או העכו"ם בעצמה שמלובש כל אחד בבגדי הראוים לו אין שום שמחה, אמנם עיקר השמחה בא מחמת ההשתנות מדבר אל היפוכו, וכן הנס הגדול של פורים והשמחה הוא על ידי ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים גו' אסתר ט' א' ופור המן נהפך לפורינו, כך תירץ באוהב ישראל שמות בפרשת זכור ובפורים.

ה. מצות מתנות לאביונים היא אחת המצוות החשובות בפורים, ולכן כדי שפושטי היד לא יתביישו, נהגו להתחפש, ואז האביון הזקוק למתנות יכול להתחפש ולא להתבייש בקבלת המתנות, כך הביא בספר מנהג ישראל תורה אור"ח סימן תרצ"ו בשם ספר מנהגי קול אריה. וזכר לישעות פורים שהיתה נס מלובש ומחופש בדרך הטבע ולכן מכסים את הפנים שלא יהיו נראים בגלוי, לסימן על ישועת הפורים שהיתה בדרך מכוסה ונעלמת, כך כתב בספר מנהג ישראל תורה אור"ח סימן תרצ"ו.

ז. ע"פ מה שכתבו התוס' ראש השנה ג' ע"א ד"ה וישמע הכנעני מלך ערד וז"ל במדרש אמרינן וישמע הכנעני דהיינו עמלק, כמו שישד הפיטן בפזמון של פרשת זכור כסות ולשון שינה היות כמלך ערד, ועיין ברש"י במדבר כ"א א' ולפי שעמלק הסוה עצמו שלא יכירוהו ולא הועיל לו כלום ונחל מפלה לזכר זה שמים מסוה על הפנים, כך כתב בקצות השלחן בסוף חלק ג' בהערות לפורים, ועיין מאור ושמש פרשת משפטים.

מי שמוחל בפורים חוב לעני שחייב לו כסף

האם קיים מצות מתנות לאביונים?

יש לחקור מי שמוחל חוב לעני ביום הפורים האם קיים מצות מתנות לאביונים או דילמא כיון שעכשיו אין נותן לו כלום אינו יוצא

הנה בשו"ת תשורת שי סימן ט' נשאל האם יוצא בפורים מצות מתנות לאביונים כשמחל חוב לאביון, כיון דעכשיו לא נתן לו כלום, וכמו דמקדש במלוה אינה מקודשת דלא נתן לה השתא מידי, הכי נמי לא חשיב נתינה או דילמא יוצא ידי חובת מתנות לאביונים במחילה כיון דמכל מקום שמחה הוא ללוה שנפטר מחובו.

ומסיק: דאינו יוצא, כיון שעיקר מצות מתנות לאביונים היא כדי שיהא לו במה שישמח בפורים, לא מהני הנאת מחילת מלוה.

והביא ראייה: מהא דאיתא בריא"ז בשלטי גבורים פרק קמא דמגילה והובא במג"א אור"ח סימן תרפ"ח ס"ק ה' בספק מוקף חומה מימות יהושע בן נון, שיתן מתנות לאביונים בי"ד וט"ו, ולמה לא יעשו כמו שמבואר בגמ' ביצה י"ז ע"א לגבי עירוב והכי נמי יתן בי"ד ויתנה, אם מחויב היום יהא למתנה, ואם לאו להלוואה, ולמחר יאמר אם אתמול הייתי מחויב כבר נתתי, ואם היום אני מחויב הריני מוחל הלוואה, אלא על כרחך דאינו יוצא במחילת הלוואה, ואפילו יאמר שיצא בהנאת מחילת מלוה אינו יוצא, וכן שיתן על מנת שיעמוד בעין עד למחר ויתנה, אינו יוצא בי"ד, כיון דאינו ראוי ליהנות היום.

ויש להביא ראייה: מהא דכתב בשו"ת תורה לשמה סימן ע"ג דע"פ הדין מותר למחול חוב בשבת, ולא הויא בכלל איסור נתינת מתנה בשבת, כיון שעכשיו במציאות אינו נותן לו כלום, אלא משום מראית העין אסור.

וכן פסק הגאון רבי שלמה זלמן אירבעך זצ"ל מובא בספר הליכות שלמה פורים פרק י"ט ס"ק כ"ד דאין אדם יוצא ידי חובת מתנות לאביונים במחילת חוב שיש לו על העני, אבל אם רוצה העני להחזיר את החוב בפורים ויש לו את המעות ביד ומוחל לו בכזה אופן יוצא.

וטעם הדבר: דמלוה הלוואה ניתנה, ולכן דיינינן ליה כאין המעות בעין, ואין כאן נתינה לענין זה.

איך יקיימו מצות מתנות לאביונים לעתיד לבא

הרי לא יהא עניים?

איתא בפייט לשבת זכור כל המועדים יהיו בטלים ימי הפורים לא נבטלים.

יש להקשות: האך באפשרות לקיים מצות מתנות לאביונים אז, דהרי יקויים הקרא לא יהיה בך אביון, כך מקשה בשו"ת שיח יצחק סימן שע"ח, וכן בשו"ת ויצבור יוסף סימן מ"ה ס"ק ב', וכן בארץ צבי על מועדים לפורים שבת זכור שנת תרפ"ג.

איכא כמה תרוצים

א. דבר זה אם יהיה כל ישראל עשירים לעתיד לבוא בימי המשיח, תליא באשלי ררבבי, דמשמעות הגמ' פסחים ג' ע"א בפסוק ולא יהי' כנעני בבית ה' צבאות, א"ר ירמיה אין כאן עני, וציון בגליון הש"ס שם על דברי רש"י שבת ס"ג ע"א שלימות המשיח יהיו ג"כ עניים, ולפי זה יש לומר שהפייטן יסד דבריו עפ"י השיטות דס"ל דלעתיד יהיו עניים, כך תירץ בשו"ת שיח יצחק סימן שע"ח.

ב. מאן לימא לן דאם לא קראו רק את המגילה ועשו משתה ושמחה שלא יצאו זזה מה שקבלו עליהם, הרי מרן החת"ס ז"ל הזכיר בכמה תשובות שאם עושים איזה זכר לנס ביום ההוא כבר קיימו הדאורייתא לעשות זכר לנס, ושאר הדברים הם מדרבנן, כך תירץ בשו"ת שיח יצחק סימן שע"ח.

ג. יש לומר דיתנו לגויים כדכתב השו"ע אור"ח סימן תרצ"ד ס"ק ג' דבמקום שנהגו ליתן מתנות לאביונים לגויים נותנים, ולעתיד לבא אם לא יהיו עניים יהודים יהפכו כל המקומות למקום שנהגו לתת לגויים, דאין להם אפשרות אחרת, מעדני אשר.

האם אב מקיים מצוות משלוח מנות כששולח לבנו או להיפך?

יש לחקור אב ששולח לבנו משלוח מנות או להיפך האם לא קיימו מצוה כיון דלא שייך לומר רעהו, וכן לפי אחד מן הטעמים שתקנו מצוה זו להרבנות אחוה ורעות ואב ובנו ממילא קרובים אין מקיימים המצוה או דילמא כן יוצאים

הנה השפת אמת מגילה ז' ע"א על הא שאמרו בגמ' שם דרבה שדר ליה למרי בר מר ביד אביי, משלוח מנות, כתב משמע דבנו של רבה גופיה היה, דאביי קרי לרבה מר, ומזה יש להוכיח שהסדר הוא שהגדול שולח מנו לקטן מקודם, והטעם דלא לחשביה הקטן לגדול כמו רעהו, ורק כשהגדול מקדים ושולח לו וחושבהו לרעהו, אח"כ יכול לשלוח לו, שאם לא כן היה מרי בריה מקדים לשלוח לרבה אביו, שחייב בכבודו, חזינן להדיא מדבריו שאב ששולח לבנו יוצא ידי חובתו, וכן להיפך.

וכן כתב בשו"ת לבושי מרדכי אור"ח חלק ב' מהדורא תנינא סימן ט' וז"ל אם מותר ויוצא בה משלוח מנות בבן לאביו דאפשר דאסור משום דכתיב איש לרעהו ומחזי דמשויא ליה כרעהו ופוגע בכבוד אביו.

ומסיק: דמותר ויוצא ידי חובתו, ולא הוא זלזול. **ומביא ראיה:** מהא דכתב בשו"ת מהרי"א סימן ר"ד שמותר לשלוח מנות לרבו ומקרי רעהו ושפיר יוצא, א"כ ה"ה לכבוד אביו מותר, וכן משמע מהפסוק ריעך ורע אביך.

וכן בברכי יוסף אורח חיים סימן רכ"ה ס"ק א' הביא ראיה דיוצאים משלוח מנות לרבו מהא דאמרין בגמ' מגילה ז' ע"א קיימת בנו רבינו משלוח מנות.

האם יכולים לשלוח משלוח מנות ע"י נכרי או קטן או בעיני דווקא גדול בר חיובא?

יש לחקור האם מקיימים מצוות משלוח מנות כששולחים ע"י קטן או נכרי כיון דאינם בר שליחות וכתוב משלוח מנות לשון שליחות

הנה החתם סופר גיטין כ"ב ע"ב ד"ה והא לאו בני דיעה נינהו, עיין ספר המקנה כלל כ"ב פרט ז' כתב וז"ל ודע והבן, כל מה שאמרו חז"ל קטן ועכו"ם לאו בני שליחות נינהו, היינו רצה לומר שאינו בר שליחות כמותו, אבל שליח אפילו קוף יכול להיות שליח אלא שאינה כמותו, ונפק"מ היכא שהקפידה התורה שהבעל דבר בעצמו יעשה אלא שאנו אומרים שלוחו הוא כעצמו, לזה בעיני דין שליחות, דאי לאו הרי לא הוא כמותו, אבל היכא שאמרה תורה שישלח שליח כגון משלוח מנות זה סגי אפילו ע"י קוף וכל הפסולים.

וכן הביא בספר ארחות חיים סימן תרצ"ה ס"ק י"א וז"ל שוב ראיתי בספר לקוטי חבר בן חיים ח"א בלקוטים והערות דף ל"ו שכתב ששמע מרבו כי חמיו הגאון ר' עקיבא איגר נסתפק אי בעינן במשלוח מנות דין שליחות ואם יוצא ע"י עכו"ם, והחתם סופר השיב לו, אילו היה המצוה להוביל בעצמו היה שייך דין שליחות, אבל מאחר שהמצוה משלוח דווקא מצי לשלוח אפילו ע"י גוי.

וכן בשו"ת מהרי"א אור"ח סימן ר"ז כתב וז"ל וזה ימים נשאלתי אי יוצא ידי חובת מצות משלוח מנות ע"י עכו"ם ומסיק דיוצא שפיר ע"י עכו"ם.

וכן כתב החות יאיר בספרו מקור חיים בסימן תרצ"ה דמהני משלוח מנות ע"י קטן, עיין בשו"ת דבר אברהם חלק א' סימן י"ג ס"ק ד'.

בחור שאביו צוה לו שלא ישתכר בפורים האם צריך לשמוע בקולו?

יש לחקור בחור שאביו צוה לו שלא ישתכר בפורים האם צריך לשמוע בקולו או דילמא אינו צריך לשמוע בקולו

הנה קימ"ל יור"ד סימן ר"מ סעיף ט"ו אמר לו אביו לעבור על דברי תורה, בין מצוה עשה בין מצות לא תעשה, ואפילו מצוה של דבריהם, לא ישמע לו, א"כ לפי זה מיסתבר דאין צריך לשמוע בקול אביו כיון דיש מצוה מדרבנן להשתכר בפורים, הויא כאילו שאביו אומר לו שיעבור על מצוה דרבנן.

ובספר שלחן שלמה פורים פרק י"ט ס"ק כ"ה מביא בשם הגרש"א זצ"ל שצריך לשמוע בקול אביו ואסור לו להשתכר.

וטעם הדבר: ע"פ מה דקימ"ל אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצ"ה סעיף ב' חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, וכתב על זה הרמ"א דיש אומרים דאין צריך להשתכר כל כך, אלא שישתה יותר מלימודו וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי, א"כ כיון שיש שיטת הרמ"א שאפשר לקיים המצוה בלא להשתכר א"כ חייב לשמוע בקול אביו ואסור לו להשתכר.

האם בפורים מותר להתפלל עם התחפושת?

יש לחקור האם מותר להתפלל בתחפושות בפורים

הנה בשו"ת שבט הלוי חלק י' סימן י"ח נשאל בענין אשר הרבה נוהגים בתחפושת בפורים החלפת בגדים כגון ליטאי עם שטראמל או להיפך אם מותר להתפלל בזה תפלת מנחה או מעריב, עפ"י המבואר א"ח ס' צ"א שצריך לעמוד בתפלה כדרך שעומד לפני אנשים חשובים.

ומסיק: אין חיזונית המלבוש קובע, אלא אופן עמדו לפני הש"ת ע"ד המבואר ס' צ"ח דחשוב כאלו שכינה כנגדו, ועומד לפני מלך העולם, וכיון שמתפלל ע"פ הלכה והוא מכוסה כהלכה ואינו עושה שחוק אין נפ"מ באיזה בגד עומד.

מעדני אשר: נראה כיון שיש ענין לעשות כן ואינו עושה משום שחוק וקלות ראש ליכא איסור.

האם מותר לקרוא את המגילה קודם התפלה?

יש לחקור אדם שמגיע לבית הכנסת ומתחילים לקרוא עכשיו את המגילה ויש אח"כ עוד מנינים האם אסור להקדים את המגילה קודם התפלה משום דתדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם, ותפילה תדירה בכל יום.

שאלתי כמה רבנים: והורו לי שמותר, דתדיר ושאינו תדיר, זה רק אם רוצה לקיים עכשיו שניהם, אבל אם אינו רוצה לקיים עכשיו שניהם לא שייך הדין של תדיר, ובפרט אם יש לו סיבה להקדים קריאת המגילה.

תגובות אפשר לשלוח

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א

בט"ל 0533166560

וכן אפשר להזמין גלינות מיוחדים לאירועים